

Resum de la conferència de Ramon Trias Capella 22 de Maig 2025

Ramon Trias Capella, economista, professor i pioner en el desenvolupament d'aplicacions d'intel·ligència artificial (IA) a Catalunya fa un recorregut per la trajectòria d'AIS (Aplicacions d'Intel·ligència Artificial), l'empresa que va fundar el 1987. Va començar amb projectes d'optimització i IA aplicada a la banca, la sanitat i la indústria fins arribar a tenir vora 200 treballadors que segons el vigilant de la companyia sortien contents de la feina. Va participar en aplicacions pioneres com el sistema de recobriment de crèdit, la planificació dels Jocs Paralímpics de Barcelona 1992 i que es vendre als Jocs Olímpics de Sydney o l'ús d'IA per a la prevenció de violència de gènere. Amb el temps, l'empresa es va expandir internacionalment (especialment a Llatinoamèrica), va superar diverses crisis (bombolla puntcom, crisi del 2008, pandèmia del 2020) i va apostar sempre per la innovació aplicada i el rigor tècnic, encara que una empresa basada en el talent és fràgil i volàtil. Es una empresa que sempre es va autofinçar i va apostar per generar producte propi a part de la consultoria.

Trias defineix la IA com la simulació computacional de la intel·ligència natural però no és aquells que creuen que podrà substituir la intel·ligència humana. En Josep Pla li va dir a Rafael Sala parlant de tecnologia “Miri jove, no es cregui tot el que explica”. Des del seu naixement formal el 1956 al congrés de Dartmouth, la Intel·ligència Artificial ha evolucionat amb tècniques com xarxes neuronals, sistemes experts, algorismes genètics, CaRT i deep learning. Aporta valor augmentant la productivitat (p. ex., en acceptació de crèdits passant de cinc dies a tres minuts en un entorn d'increment constant de l'endeutament d'empreses i famílies), millorant l'exactitud (amb models com XGBoost), assegurant decisions homogènies en entorns complexos i permetent l'escalabilitat. A més, ofereix qualitat de servei en sectors com la banca o el comerç electrònic a més de poder baixar preus gràcies a l'eficiència de les operacions. Esperem que la banca ens baixi les comissions gràcies a l'AI.

Els algorismes de Machine Learning (ML) sobresurten per la seva capacitat de processar grans volums de dades, detectar interaccions ocultes (per exemple depenent de la professió, l'antiguetat te un efecte positiu o negatiu) i adaptar-se a dades no estructurades. A diferència dels models estadístics clàssics, no necessiten hipòtesis paramètriques i poden modelar realitats complexes. El desenvolupament tecnològic recent en hardware i la disponibilitat de dades massives han estat claus per aquest impuls.

Trias també adverteix sobre les ombres de la IA. Les més destacades són la manca de traçabilitat dels algorismes, la possibilitat de sobre ajustament a les dades d'entrenament i els biaixos estadístics que poden generar resultats discriminadors o poc fiables. També s'hi suma el risc de confondre correlació amb causalitat, així com la inestabilitat dels models davant variables correlacionades o amb poca representativitat. Sempre hi ha un biaix del programador que crea la AI. La IA pot generar decisions èticament discutibles si no es controla el seu ús: pot amplificar desigualtats socials, generar profecies auto complertes i actuar sense supervisió humana real.

En l'àmbit social, Trias alerta dels perills d'un ús autoritari de la IA, com el control de població mitjançant reconeixement facial, la pèrdua de privacitat, la dependència tecnològica extrema o la substitució massiva del treball per màquines. També denuncia la concentració creixent de poder i de dades en poques mans, així com l'ús militar potencialment perillós de la IA. És a dir l'ús de l'AI no és gratis, cal veure a qui li està

generant valor, mentre se subratlla que la radio va permetre l'arribada de Hitler al poder. Explica com el màrqueting del terror, la por a perdre el tren de l'AI ens afecta i afecta a les decisions dels Estats i de les empreses alhora de realitzar les seves inversions ja que pot ser més car la implementació de l'AI que el resultat. Les empreses d'AI volen vendre i volen fer-se imprescindibles.

Davant aquests riscos, Trias proposa un ús responsable i informat de la IA. Recomana tractar-la com una inversió: amb rigor metodològic, validació de resultats, criteris ètics i transparència. Un dels riscos a subratllar no són les al·lucinacions sinó els falsos positius o negatius. Insisteix que cal integrar coneixement expert, tecnologies madures i garantir que els algorismes aportin valor real. També alerta contra l'adoració acrítica dels models d'èxit i defensa la formació contínua per fer front a l'obsolescència tecnològica. És molt probable que substitueixi treballs no procedimentals.

En la part final, Trias destaca els àmbits on la IA tindrà més impacte: indústria, sanitat, logística, biologia, serveis financers i sector públic. Subratlla la importància de tractar la IA no com una moda tecnològica sinó com una eina potent que requereix gestió, visió, prudència i valors. Només així, conclou, podrem aprofitar-ne tot el seu potencial sense caure en els seus riscos.